POSTHISTORISKE SMÅSKRIFTER I

E. Menne Larsen

Sønderjysk Posthistorie I

Skibspost
Den danske brigade
Det danske kommando
Den norske brigade
Feltpost Tinglev
CIS-feltpost 1920

Posthistorisk Forlag
Hobro 1979

POSTHISTORISKE SMÅSKRIFTER I

E. Menne Larsen

Sønderjysk Posthistorie I

Skibspost
Den danske brigade
Det danske kommando
Den norske brigade
Feltpost Tinglev
CIS-feltpost 1920

Posthistorisk Forlag
Hobro 1979

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Forord 3
Seepost Hoyerschleuse - Munkmarsch . . . . . 4 - 7
af Arno Gottspenn, Hamburg.
Noter om Højer skibspost. 8
Illustrationer til Seepost Hoyerschleuse - Munkmarsch. ... 9 - 10
CIS - bataljonerne 1920. . . . . 11 - 13
Den danske brigade i Tyskland. . . . . 14 - 23
Det danske kommando i Tyskland. . . . . 24 - 28
Den norske brigade i Tyskland. . . . . 29 - 38
Tinglev feltpost 1960. 39
Noter og forkortelser. . . . . 40 - 42
Prisliste. 43

Kort:
Søpostruten Hoyerschleuse - Munkmarsch 4
Den danske brigades besættelsesområde 14
Den norske brigades besættelsesområde 30

Tabel:
Den norske brigades dislokationer i Tyskland 1947 - 53 ... 32

Forlaget vil gerne takke Forsvarets Krigshistoriske Afdeling, Oslo, for tilladelse til at benytte kort og tabeller fra oberstløjtnant N. Borchgrevinks bog: "Den norske brigade i Tyskland 1947 - 53", og hr. Arno Gottspenn, Hamburg for tilladelse til at oversætte artiklen om Søpostruten Højersluse - Munkmarsch.

Hvor intet andet er anført er artiklerne skrevet af udgiveren.

© Posthistorisk Forlag, DK 9500 Hobro, Danmark.

ISBN 87 - 87783 - 04 - 5

Forord

SØNDERJYSK POSTHISTORIE er titlen på nogle hæfter, som Posthistorisk Forlag fra tid til anden vil udsende i serien "Posthistoriske Småskrifter".

Ordet Sønderjylland er den historiske betegnelse for det tidligere hertugdømme Slesvig eller Sønderjylland mellem Kongeåen og Ejderen. I daglig sprogbrug betegner det almindeligvis den del af Sønderjylland, der ved grænsedragningen i 1920 blev genforenet med Danmark. I officielle dokumenter kan man også finde betegnelsen "de sønderjyske landsdele" anvendt herom. Tyskerne kalder som regel dette område for Nordslesvig.

I dansk sprogbrug anvendes betegnelsen Sydslesvig om den tyske del af det tidl. hertugdømme. Dette område betegnes i Tyskland almindeligvis som "Landesteil Schleswig".

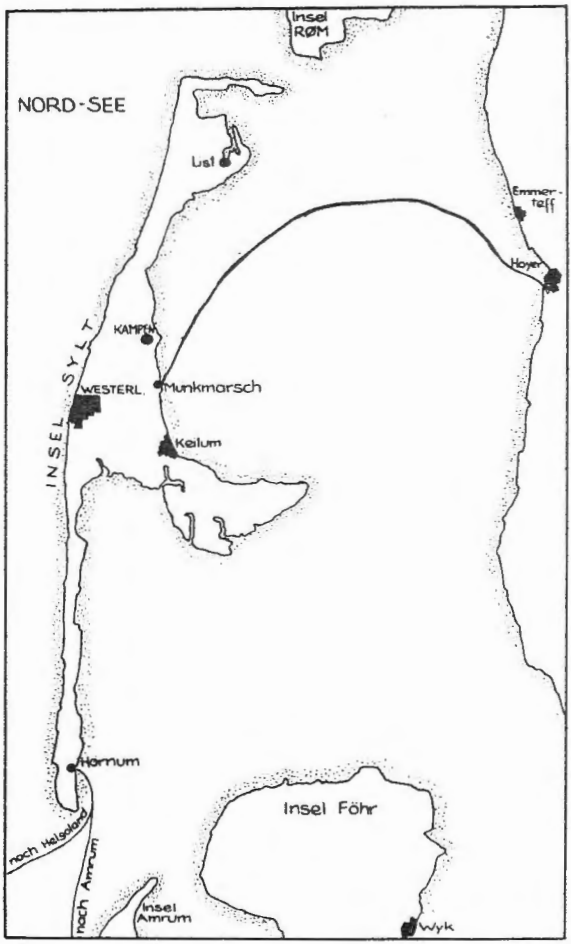
Forvaltningsmæssigt udgør Sydslesvig i dag en del af den vesttyske delstat "Schleswig-Holstein", der også omfatter Lübeck og det tidl. hertugdømme Lauenburg. Hamburg var og er en fri Hansestad med egen forfatning.

Hæfternes titel skal tages i den historiske betydning. I visse tilfælde vil, som det vil fremgå af artiklerne, betegnelsen Sønderjylland for overblikkets skyld blive anvendt om den danske del af området, og Sydslesvig om den tyske del.

Formålet med hæfterne er gennem kortere og længere artikler og oversigter at behandle emner af områdets posthistorie. Desuden vil der undertiden indgå artikler om Holsteins, Lauenburgs, Hamburgs og Lübecks posthistorie.

I dette hæfte er endvidere optaget en artikel om "Den danske brigade i Tyskland". Det er sket, dels fordi en sådan artikel i længere tid har været på forlagets program, dels fordi "Den danske brigade", som var stationeret i det tidl. htgd. Oldenburg og i Ostfriesland, var forløber for "Det danske kommando i Tyskland", der lå i Holstein. For sammenhængens skyld har forlaget derfor fundet det rigtigst at bringe artiklen i dette hæfte, omend den geografisk falder uden for det område, som det er hensigten at behandle.

Seepost – Hoyerschleuse-Munkmarsch

Der Kurs der Seepostroute Hoyerschleuse-Munkmarsch

Seepost Hoyerschleuse-Munkmarsch

De første efterretninger om en regelmæssig forbindelse mellem Sild og fastlandet stammer fra begyndelsen af det 17. århundrede. Dengang blev der oprettet en kvægfærge mellem Morsumstrand (på Sild) og Weidingharde (syd for Højer). I midten af det 18. årh. fandtes der mellem Keitum og Emmerlev (nord for Højer) en såkaldt postfærge. Så vidt det kan skønnes, blev der dog kun lejlighedsvis befordret post med denne, da der dengang ikke fandtes et egentligt postvæsen på Sild. (1).

Fra 1755 skulle skipperen iflg. en med ham indgået aftale to gange ugentlig bringe posten til og fra Højer. Skipperen var endv. forpligtet til at hente postsækkene hos "postmesteren" på Sild og i Hojer og transportere dem over "for så vidt det i verden var muligt".

Ved aftale af 6. april 1855 blev der på postvæsenets foranledning oprettet en sejlskibsrute mellem Højer og Sild med tre ugentlige afgange. Denne postbådsforbindelse er optaget i "Coursbuch der Post-, Eisenbahn und Dampschiffsrouten in der gesamten dänischen Monarchie" Nr. 1 af 30 juni 1856.

Indtil o. 1860 blev ruten opretholdt med sejlskibe. Fra 1884 næsten udelukkende med dampskibe - nu med udgangspunkt i Munkmarsch, fordi havnen i Keitum ikke kunne besejles fra begyndelsen af 1870'ne på grund af tilsanding.

I "Sylter Kur-Zeitung" nr. 28 af 18.8. 1896 findes følgende notits:

"Fra og med den 16. d.m. kan man i Westerland glæde sig over en ny forbedring på det postale område, idet der er oprettet en skibspost ombord på den mellem Højersluse og Munkmarch sejlende postdamper. Hidtil er de over Højersluse til Westerland ankommende postforsendelser kun blevet befordret med damperen. Efter ankomsten til Westerland var det derfor nødvendigt at anvende 1½ til 2 timer til sortering af breve, postanvisninger og pakker, før disse kunne bringes ud. I fremtiden vil en postfunktionær udføre en ikke uanselig del af sorteringsarbejdet allerede under sejlturen. Det sker i et særligt lukaf på damperen. Den tid det herværende postkontor anvender på sortering af den ankommende post kan derfor nedskæres væsentligt. Rigspostforvaltningens meromkostninger ved denne service er selvfølgelig ikke ringe, men som bekendt spiller financielle betænkeligheder ingen rolle for vor tyske rigspost, såsnart den er blevet overbevist om muligheden og nødvendigheden af

en forbedring af en forbindelse. Vi kan derfor glæde os over denne nyskabelse".

Såvidt avisnotitsen. Det er muligt, at skibsbrevstemplet på denne rute er blevet taget i brug fra og med den 16.8. 1896, men indtil i dag er det ikke blevet bevist. På grundlag af de breve, som kendes, må vi gå ud fra, at skibsbrevstemplet først er taget i brug fra og med den følgende sæson, nemlig juni 1897.

Skibsbrevstemplet har samme ovale facon som de tyske bureaustempler. Indskriften lød: HOYERSCHLEUSE-MUNKMARSCH. Derunder: SEEPOST N^{O} 1. og datoen. Der kendes stempler med nr. 1 - 5. Betydningen af disse numre er endnu ikke klarlagt. Måske refererer de til bestemte dampere, måske til de postfunktionærer, der gjorde tjeneste ombord, måske blev de ændret efter hvilken retning skibet sejlede i. Det kan ikke udelukkes, at der har eksisteret et stempel nr. 6. Stemplerne kendes anvendt fra 1897 til udbruddet af 1. verdenskrig. Stemplet blev atter benyttet fra 1920 til åbningen af Hindenburgdæmningen, men fra 1922 var nummeret fjernet.

Brevkasser ombord på damperne blev første gang omtalte i "Beschreibung der Nordseebäder Sylt" fra 1888. (Dette er 4. årgang. De tre første årgange findes ikke længere. Der kan derfor muligvis have været brevkasser ombord tidligere). I udgaven fra sæsonen 1903 af "Beschreibung der Nordseebäder Westerland, Wenningstedt, Insel Sylt" udgivet af "Seebadedirektion in Westerland auf Sylt", omtales der på side 41: otte officielle (amtliche) frimærkesalgssteder, deribl. "ombord på de mellem Munkmarsch og Højersluse sejlende postdampskibe "NORDSEE", "WESTERLAND" og "SYLT". Et officielt udsalgssted ombord omtales første gang i 1895 udgaven.

Efter krigsudbruddet i 1914 blev postforbindelsen mellem Sild og fastlandet indskrænket og skete pr. motorbåd. Under krigen var Sild fæstningsområde og afspærret for badegæster.

Forholdene efter krigen, hvor Nordslesvigs afståelse til Danmark vanskeliggjorde forbindelsen mellem Tyskland og øen, hindrede en hurtig genopblomstring på denne. Person- og postvogne blev fort plomberede mellem den nye grænsestation, S ü d e r l ü g u m , og Højersluse.

På grundlag af arkivmateriale og koreplaner, for så vidt skibsnavne omtales i disse, skal forsoges at give navnene på de dampskibe, som har sejlet på ruten mellem Sild og fastlandet.

Før 1860:	IDA
1862:	AUGUSTE, nyt navn i
1866:	KONIG WILHELM I
1871 - 1872:	GRAF BISMARCK
1875 - 1880:	GERMANIA
1881 - 1882:	PAKET & ANNA
1884 - 1891:	VORWÆRTS
1883 - 19o3:	SYLT
1888 - 1903:	WESTERLAND
1890 - 1903:	NORDSEE
1900 - 1927:	FRISIA (solgt til Lübeck; nyt navn EVA)
1905 - 1927:	FREYA (solgt til Lübeck; nyt navn ADAM).

1905 - 27: AUGUSTE (Sept 27 solgt til Berlin).

Det flg. skema bringer de tidligst og sidst kendte anvendelsesdatoer. De er blevet meddelt af medlemmerne af ARGE

Stp nummer.	tidliste dato	seneste dato	antal breve
1	08 08 1897	06 07 1910	8
2	06 06 1897	07 07 1906	4
3	24 06 1897	21 08 1912	16
4	15 08 1900	19 09 1922	4
5	26 08 1897	22 08 1901	5
u/nr.	22 09 1925	09 05 1927	6

ca. 1911: HOHENAU & PREUSSEN.

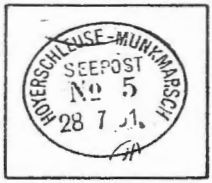
SCHIFFSPOST (2). Endv. bringes antallet af breve, som de meddelte data bygger på. (fig. 1 og fig. 3, side 9).

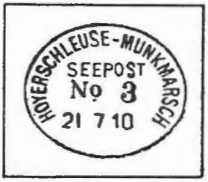
A. Gottspenn.
Hamburg.

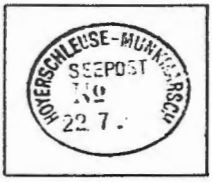

Noter om Højer skibspost

Fra Brøns Margarinefabriks arkiv kendes nogle kort med bestillinger afsendt fra henhv. Munkmarsch og Braderup på Sild. Kortene er afstemplet med bureaustemplerne HAMBURG-HOYERSCHLEUSE og HOYER-SCHLEUSE - TONDERN/ BAHNPOST/ ZUG (nr)/ (dato). Det ene kort er fra tiden før skibsposststemplerne blev indført, det andet fra vintersæsonen 1898. Kortene kan naturligvis være bragt fra Munkmarsch af en passager ombord på en damper eller indgået ustemplede i en afslutning til bureauerne. Der foreligger imidlertid også den mulighed, at de er fra en skibsbrevkasse, hvis indhold ved ankomsten til Højersluse er blevet overgivet til et bureau og stemplet af dette. (se fig. 4, side 9).

Der kendes flg. afstemplinger:

HAMBURG - HOYERSCHLEUSE/ BAHNPOST/ ZUG 1203	28 08 94
HOYER-SCHLEUSE - TONDERN/BAHNPOST/ ZUG 1205	16 11 98

oooooooo

Højer Paquebotstempel.

Efter genforeningen i 1920 blev togene fra Tyskland som nævnt i den foregående artikel ført plomberede til Højersluse. Hvordan postudvekslingen mellem skib og tog har fundet sted (evt. via det danske postvæsen) vides ikke. Skibsbreve er dog blevet overgivet til det danske postvæsen, og fra denne tid og antagelig indtil Hindenburgdæmningen er blevet taget i brug anvendtes i HØJER et P a q u e b o t s t e m p e l på skibsbreve fra Sildruten. Det er omtalt i Arnholtz: et kasseposts tempel i ramme 47 x 15 mm (3). Udg. har set det anvendt på et brev, hvor de tyske frimærker var afstemplet: HØJER B. 20.6.23. (fig.2).

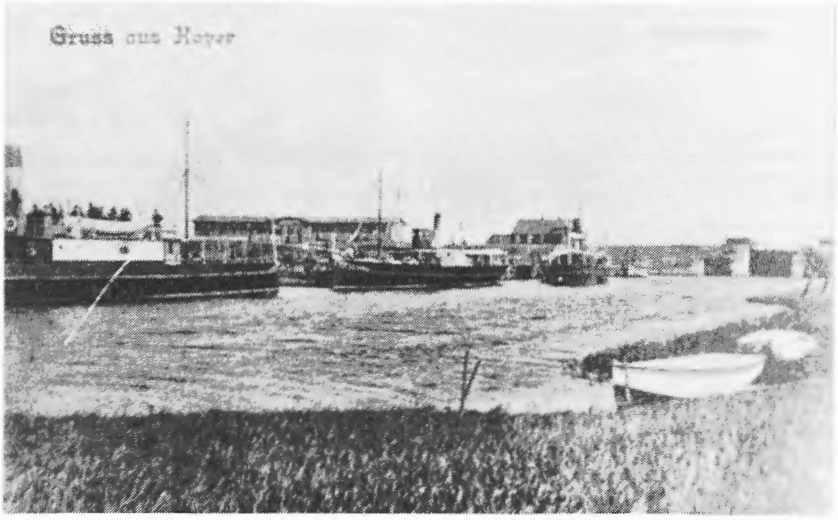
fig. 2.

fig. 3 (fo) Skibsbrev Højersluse-Munkmarsch (se s.7)

fig. 4 (fn) Skibsbrev(?) med togbureaustp (se s.8)

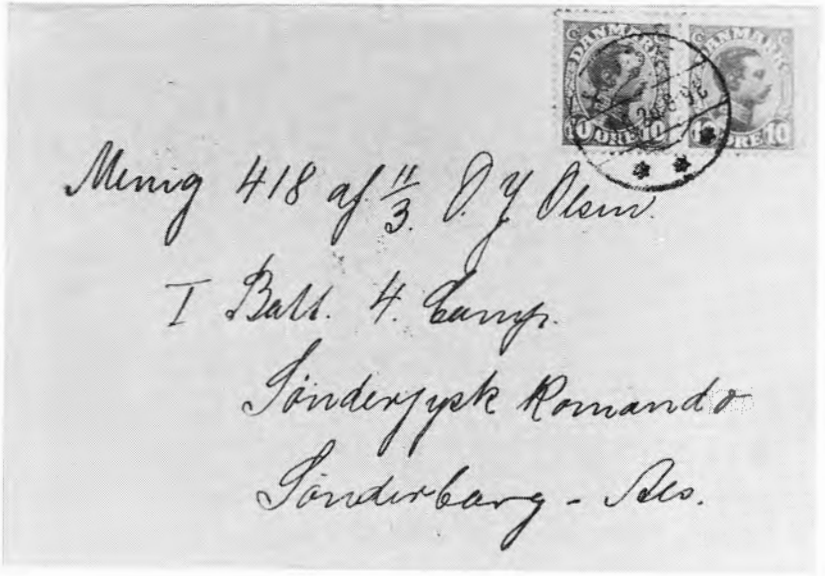

fig.5 (fo) Højersluse omk. 1900

fig.6 (fn) Brev fra Køge til Sønderjysk kommando aug. 1920

CIS-bataljonerne 1920

De følgende oplysninger om den engelsk-franske besættelse af Sønderjylland (Nord- og Mellemslesvig (1. og 2. zone)) i 1920 er samlet fra forskellige trykte kilder (dokumenter, dagboger, erindringer og litteratur om afstemningen). Formålet med at bringe dem er at give en orientering om besættelsens baggrund, besættelsesstyrkernes opgave og lokalisering, samt formidle de posthistoriske oplysninger, der for tiden er til rådighed.

Versailles-freden og C.I.S.

Den 28. juni 1919 underskrev Tyskland i Versailles fredsaftalen med Ententen. Dens artikler 109-114 omhandlede Sønderjylland. Det blev heri fastslået, at Nord- og Mellemslesvig skulle rømmes af tyske tropper og embedsmænd senest 10 dage efter fredens ikrafttræden, at der skulle holdes folkeafstemning om områdets statsretlige tilhørsforhold, og at styret i denne periode skulle ledes af en international kommission (Commission internationale de surveillance du plebiscite au Slesvig), almindeligt kaldet C.I.S. Kommissionen skulle have forvaltningsmyndigheden i området, der fortsat (dvs. indtil 5. juli 1920) statsretligt hørte til Tyskland.

Kommissionen skulle sammensættes af tre repræsentanter fra Frankrig, Storbritanien og USA, og man indbød Norge og Sverige til hver at udpege et medlem.

USA udpegede aldrig noget medlem, og dets plads forblev ubesat. Englænderen Brudenell-Bruce blev kommissionens generalsekretær.

I august 1919 samledes kommissionen i København og begyndte det forberedende arbejde, idet man forventede, at fredstraktaten snart ville træde i kraft, men først i januar det flg. år kunne CIS administrationen af 1. og 2. zone begynde. (1)

CIS - styrken.

Fredstraktaten havde også fastslået, at afstemningsområderne skulle besættes, og at de militære styrker i nødsfald skulle bistå kommissionen. Fra engelsk side fastslog man i november, at styrken ikke kunne påtage sig politimæssige opgaver - endsige afspærre 2. zones sydgrænse som danske kredse talte om - men kun bistå kommissionen efter fredsaftalens ordlyd.

Styrkens øverstkommanderende blev direkte ansvarlig over for CIS præsident. Kontingenternes chefer var ansvarlige

for troppernes disciplin etc. og havde ingen myndighed til selvstændigt at iværksætte aktioner. Lokale kommandanter kunne dog handle på eget ansvar, hvis den offentlige ro var truet. Troppernes hovedopgave var at være tilstede for at give befolkningen indtryk af, at den stod under CIS beskyttelse og dermed vise, at man kunne stemme frit.

Allerede i maj 1919 havde den allierede marinestab i Paris foreslået, at en besættelse af det slesvigske område skulle ske med skibe og 3 bataljoner stillet af Frankrig, Storbritanien og USA med en britisk admiral som chef (2). I løbet af efteråret blev det imidlertid klart, at den planlagte styrke måtte reduceres fra 3 til 2 bataljoner, da man måtte forudse, at USA ikke ville godkende freden.

Spørgsmålet om afsendelse af en besættelsesstyrke blev pludselig aktuel i oktober. Der havde været optøjer i Flensborg. En gruppe arbejdsløse matroser besatte rådhuset, og rigsværnet trak tropper til byen. Episoden vakte et vist røre i Paris, hvor man overvejede at sende flådeenheder afsted - uden at det blev til mere end tanken. Man savnede et retsgrundlag for en sådan handling (3).

I dec. og januar tog begivenhederne med ét fart. Freden blev ratificeret den 10. januar. Men nu viste det sig, at planerne for besættelsens iværksættelse ikke kunne holde. De franske styrker, der skulle gennem Tyskland i tog, kunne ikke være fremme til R-dag + 4, som planlagt. De engelske tropper, der skulle komme ad søvejen, blev også forsinkede. Den tyske rømning blev derfor udskudt til den 25. januar.

Endelig den 14 januar om morgenen kom den engelske krydser "Carysford" med CIS styrkens øverste chef, admiral Sheppard, og CIS kommissionens generalsekretær, Brudenell-Bruce, til Flensborg og landsatte et mindre kontingent på 60 mand, der skulle forberede hovedstyrkens ankomst. Samme dag kom den franske krydser "La Marseillaise" med en del af CIS administrationspersonale.

Det var iøvrigt ikke første gang "La Marseillaise" var i disse farvande. I august havde krydseren, der dengang lå i København, på den danske regerings opfordring været på besøg i farvandene ved Åbenrå (25.8), Flensborg (26.8), Sønderborg (27.8) og Haderslev (28.8). Skibet var ikke gået til kaj i nogen af byerne, men havde modtaget deputationer af dansksindede slesvigere ombord (4).

I den følgende halve snes dage kom hovedstyrken. Den var på ca. 1500 mand og bestod af den franske 22. alpejægerbtn. og 1. btn af The Sherwood Foresters.

Den 20.jan rømmede rigsværnet Haderslev og alpejægerne rykkede ind. Sønderborg blev besat af en mindre fransk, Åbenrå af en mindre engelsk afdeling. Den 24.jan. rømmede rigsværnet Flensborg. Samme dag overtog engelsk-franske styrker byen med hovedkvarter i marineakademiet i Mørvig. Næste dag kom CIS kommissionen fra København og opslog sit hovedkvarter på hotel Flensburger Hof lige over for banegården.

Mindre engelske enheder blev stationeret i andre byer i 1.og 2. zone. En enhed på ca. 30 mand tog 2. febr. kvarter i

Tønder. Mindre enheder blev posteret i Læk og langs 2.zones sydgrænse ved Ringsberg, Frørup, Lindved, Stedesand og Lindholm (5).

Den 5. maj besatte dansk militær i overensstemmelse med fredstraktaten Nordslesvig.

De allierede styrker opretholdt fortsat besættelsen af Mellemslesvig, hvor CIS havde den udøvende myndighed. Denne skulle være givet tilbage til Tyskland den 15. juni, men da de franske tropper ikke kunne komme afsted fra Flensborg før den 16. om aftenen, blev overdragelsen udskudt til midnat mellem den 16. og 17. Kl. 12.oo middag den 16.juni strøg den internationale kommission sine flag på Flensburger Hof, og forlod byen samme dag (6).

Postale forhold.

Oplysningerne om CIS styrkens postale forhold er meget sparsomme - og der synes ikke at være bevaret meget materiale.

Brevene fra den engelske styrke var foroven tv. påtegnet "Schleswig Plebiscite Force" eller "Flensburg Plebiscite Force". De blev ved ankomsten til London stemplet med et rødt stempel: LONDON W.C./ PAID/ (dato). -

Der kendes breve fra april og maj md.

Så vidt vides fandtes der intet britisk feltpostkontor ved bataljonen i Flensborg.

Den franske post blev stemplet med et stumt (det vil antagelig sige: uden nummer) TRESOR ET POSTES dagstempel, som anvendtes af datidens franske feltpostkontor. Om det skete i Flensborg eller andetsted vides ikke (7).

ANNONCE:

POSTHISTORISKE STUDIER 1.

E. Menne Larsen

SØNDERJYSKE CENSURSTEMPLER

1914-20 & 1944-47

HÅNDBOG OG KATALOG kr. 27.95

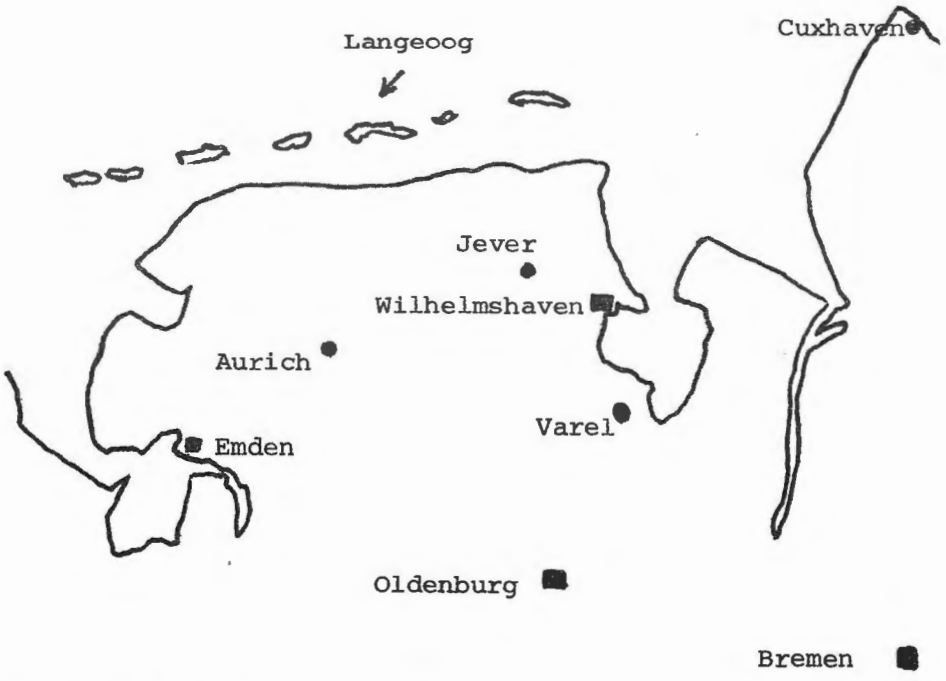
Posthistorisk Forlag. Bymarks alle 22. DK 9500 Hobro. Postgiro: 7 12 40 31

Fig. 7 a - c . Bemærk datoerne på stempel nr 2 og 5.

Skitse af Den danske brigades besættelsesområde i Ostfriesland 1947 - 1949.

Den danske brigade i Tyskland

I juni 1947 indtog fortroppen af den nyoprettede enhed "Den danske Brigade i Tyskland" dens standpladser i Jever- og Varelland samt på Aurichhalvøen i det østlige Friesland, der var blevet tildelt styrken som besættelsesområde i Tyskland. Senere blev en afdeling placeret i Oldenburg. Området lå i den britiske besættelseszone.

Dermed havde befrielsesregeringen honoreret den "veksel", som danske kredse i London havde udstedt under krigen, at Danmark ville påtage sig forpligtelser i forbindelse med besættelsen af Tyskland. Styrkens opgave var en besættelsesstyrkes - eller som det er blevet udtrykt "at være her". Det betød, at den sammen med de øvrige allierede styrker var den magtfaktor, som sikrede at de civile myndigheder kunne arbejde i efterkrigstidens Tyskland.

Styrken bestod af værnepligtigt mandskab og var i tidsrummet fra juni 1947 til foråret 1949 på omk. 4000 mand.

Efter forhandlinger med Storbritanien i 1948-49 blev aftalen forlænget til 1951. Styrken blev dog reduceret til o. 2000 mand fra og med april 49. I efteråret samme år blev den yderligere skåret ned til ca. 1000 mand og desuden forlagt til det vestlige Holstein. Dens navn blev samtidig ændret til "Det danske kommando i Tyskland".

Bag disse nedskæringer lå militære og økonomiske overvejelser hos den danske regering.

Brigaden bestod af følgende enheder: En brigadestab i Jever, tre infanteribtn. fordelt i Jever, Aurich og Varel (sen. Oldenburg), en opklaringseskadron i Oldenborg og Aurich, feltartilleri i Wilhelmshaven og Jever, et ingeniørkompagni i Aurich. Transport- og værkstedskompagniet lå i Jever, hvor der også fandtes et telegrafdetachement. Endvidere fandtes der MP afdelinger.

Til varetagelse af posttjenesten blev der oprettet militære postkontorer.

Under opholdet i Tyskland blev mandskabet militært videreuddannet. Det østfrisiske landskab minder i nogen grad om visse danske landskaber, så uddannelsen kunne foregå under "danske forhold".

Endvidere deltog de forskellige afdelinger i store øvelser i Harzenområdet, sammen med enheder af den norske Tysklandsbrigade, der en overgang var stationeret der. (se også s.32).

Senere blev de dansk-norske øvelser flyttet til Lüneburger Heide. I nogle

øvelser indgik også enheder fra den britiske Rhinhær.

Desuden afholdt brigaden træningsøvelser forskellige steder i Tyskland. Man benyttede de britiske træningscentre i Harzen fx. områderne ved Lopshorn og Sennelager. Ingeniørerne byggede deres broer ved Hameln. Artilleriet holdt skydninger på Lüneburger Heide, i Putlos v. Oldenborg samt Münster Lager. Dragonerne trænede ved Paderborn (Brilon) og ved Hohne.

Til Brigaden var også knyttet en del uniformeret civilt dansk personale, samt tyske civilarbejdere.

Oversigt:

1. brigade	o6 47 -	47	ca 4000 mand
2. brigade	47 -	o4 48	ca 4000 mand
3. brigade	o4 48 -	1o 48	ca 4000 mand
4. brigade	10 48 -	o4 49	ca 4000 mand
5. brigade	o4 49 -	1o 49	ca 2000 mand

Derefter benævnt "Det danske kommando i Tysland". (1)

Postforbindelsen til Danmark.

Til at varetage postforbindelsen mellem brigaden og Danmark og mellem enhederne indbyrdes blev der i juli 1947 oprettet fire militære postkontorer i området. Et femte fulgte kort tid efter. Brigadepostkontoret (omkarteringspkt) lå i Jever sammen med et garnisonspkt. De to andre blev knyttet til garnisonerne i Aurich og Varel. Det sidste garnisonspkt. blev oprettet i Wilhelmshaven, da artilleriet kom.

Postkontorerne betegnedes som midlertidige, vel sagtens fordi man vidste, at de kun skulle fungere i en begrænset periode. De udførte med visse begrænsninger, der må tilskrives de særlige forhold, hvorunder de arbejdede, (de daværende strenge valutabestemmelser og restriktionerne i postforbindelsen med Tyskland i disse år), stort set de samme postforretninger som et almindeligt dansk postkontor.

Der befordredes almindelige og anbefalede breve og pakker samt aviser i udgiverkorsbånd til og fra brigaden efter de sædvanlige indenrigske regler.

Iflg. de gældende valutabestemmelser måtte der ikke indlægges dansk eller udenlandsk valuta i forsendelserne. Fra brigaden modtoges også forsendelser til udlandet.

Breve mellem Danmark og brigaden (og omvendt) skulle frankeres efter landsportotaksten. Pakker skulle frankeres som til Kolding.

Undtagen fra postbesørgelse var værdibreve, -pakker, postanvisninger, postopkrævningsforsendelser og postindkasseringer. Ekspresbesørgelse var ikke mulig. Ilbreve og -pakker kunne modtages, men kun til ilbefordring på den indenlandske strækning.

Brev- og pakkeforsendelser fra Brigaden til udlandet modtoges efter de samme regler med undtagelse af anbefalede pakker og aviser. For forsendelser til udlandet gjaldt de samme bestemmelser som for sådanne forsendelser indleveret i Danmark.

Til frankeringen benyttedes d a n s k e f r i m æ r k e r.

Forsendelsesveje:

Brev- og avis posten til brigaden blev dirigeret på Fredericia pkt., mens pakker og adressekort blev dirigeret på Kolding, hvor de blev udvekslet med Hærens Magasiner i Staldgaarden, som overtog den videre befordring.

Brevposten fra brigaden indgik med tog fra Tyskland til Padborg pkt, hvorfra den gik videre til Fredericia.

Pakker og adressekort gik i afslutninger til postkontoret i Kolding.

Brevpost, der var i Fredericia inden kl. 14.oo, afgik med Nordexpressen samme eftermiddag med ankomst til Bremen kort efter midnat. I Bremen blev posten afhentet af brigaden og forelå klar til uddeling i garnisonerne den flg. dag om formiddagen. Befordringstiden for breve til brigaden var normalt 1 a 2 døgn.

Posten til Danmark afgik fra brigadepostkontoret hver dag omk. kl. 14.oo og sendtes med Skandinavienekspressen fra Bremen ved 18-tiden. Den var i Fredericia ved 2-tiden om natten.

Pakkeposten gik med hærens forsyningstog fra Kolding til Heidmühle, der lå ca. 5 km syd for Jever. Herfra blev pakkerne bragt til brigadepostkontoret, der sørgede for den videre befordring til garnisonerne. Forsyningstogene afgik hver tirsdag og fredag fra Kolding og returnerede hver torsdag og søndag. Den gennemsnitlige befordringstid for pakker var 4 - 6 døgn.

Pakkerne til Danmark var toldpligtige her og blev af postvæsenet overgivet til toldbehandling. Pakker til brigaden blev underkastet stikprøvevis toldeftersyn i Kolding, hvad der naturligvis ikke fremmede forsendelseshastigheden.

Pakkerne til brigaden måtte kun indeholde personlige genstande samt den månedlige tobaksration. Spiritus og værdigenstande var banlyste. Dertil kom en månedlig pakke på indtil 5 kg, som måtte indeholde chokolade, kager o. lign.

Tjenestepakker var undtaget fra toldeftersyn, når de var behørigt attesterede som tjenestepost.

Breve og pakker til brigaden skulle adresseres til:
grad og nr., navn fulgt af brigadepersonnummer
afdeling og kmp.
Den danske brigade i Tyskland.

Posttransporten til og fra brigaden var i de første år ikke uden problemer. I juni 48 forsøgte omk. 10 mand - sandsynligvis i forståelse med tysk banepersonale - at borde toget ved Hamburg. De blev dog drevet på flugt med skarpe skud fra vagterne (2).

Tragikomisk var "overfaldet" samme måned på postbilen, der bragte brigadeposten til Bremen. (se herom side 22).

Postforbindelsens oprettelse.

Den første brigadepostmester var assistent i P & T, sekondløjtnant C.P. Gøbel. Han blev sidst i april beordret til Brigadestabens kontor i København, hvor han fik overdraget at organisere brigadens postvæsen og dets forbindelse med Danmark. Brigadepostvæsenet blev en selvstændig institution under militær forvaltning, men undergivet det danske Post- og Telegrafvæsens regler.

Personalet blev udvalgt blandt P & T folk, der aftjente deres værnepligt. Det var i juni 47 på ialt 10 mand.

Arbejdet med at opbygge brigadepostvæsenets organisation skete i samarbejde med Post- og Telegrafvæsenet, der forsynede det med dagstempler, postale blanketter, frimærker og adressekort. Materielet blev anskaffet i løbet af maj md. Foruden det lige nævnte omfattede det også 4 postkasser og vægte, plombetænger og signet samt gummistempel med teksten: D.D. Brigade i Tyskl. 1. Det må formodes, at der også er leveret stempler med nr. 2 - 5.

Den 6. juni ankom postmesteren til Jever. I bilen medførte han frimærkebeholdningen. Ved ankomsten viste det sig straks, at forbindelserne til Danmark ikke var i orden, som det var blevet lovet i København. Materielet, der var sendt med godsvogn fra København var heller ikke kommet - Godsvognen var blevet efterladt der.

De flg. dage gik med at træffe de nødvendige forberedelser til at få åbnet postforbindelsen - og søndag den 8. kom godsvognen med materielet. Det blev fordelt, og garnisonspostmestrene tog til deres garnisoner for at etablere sig.

Mandag den 9. juni kunne de tre garnisonspkt. (Jever, Aurich og Varel) såvel som brigadepostkontoret åbne.

Samme dags nat kom den første post fra Danmark med Nordexpressen. Den flg. dag sendtes den første afslutning til Danmark.

De første par uger gik det lidt trægt med forretningerne. Styrken bestod på dette tidspunkt kun af et forkommando på ca 500 mand. De særlige brigadepenge, "brigs", blev først udbetalt til soldaterne tre dage efter ankomsten. For at muliggøre frankering af brevene blev der udleveret nogle ark frimærker til kompagnierne. Alligevel afgik ca. halvdelen af posten ufrankeret de første par dage.

I postkontorets frimærkebeholdning indgik også helsager.

De første 14 dage afsendtes der ca. ½ sæk post om dagen, og man modtog nogenlunde den samme mængde. I midten af juli var man oppe på 1 sæk afgående og 4 sække ankommende brevpost, der blev sorteret på brigadepostkontoret, hvorfra den gik til garnisonspkt.

Brevstatistikken for perioden 7 - 13. juli 47 dvs på et tidspunkt, hvor godt 3000 mand var ankommet, viser flg. tal:

afgående brevforsendelser	12 727	stk
ankommende "	10 370	stk
ankommende aviser (korsbånd)	1 251	stk

Den 1. august oprettedes yderligere et postkontor i Wilhelmshaven, hvor artilleriet blev garnisoneret (ca. 700 md).

Man skrev gennemgående ret flittigt i Brigaden. Et rundspørge foretaget af Brigadekurereren i nov 48 gav til resultat, at de adspurgte i gennemsnit sendte fire breve om ugen. Soldaterhjemslederen i Aurich fortalte i en samtale med bladet, at han på 1½ år havde udleveret mellem 40. - 50.000 ark brevpapir og konvolutter. (3)

Stempler m.v.

Der fandtes fem dagstempler ved brigadens postkontorer. De var i type VI d (27½/ - / 8 mm) med teksten: DEN DANSKE/ BRIGADE// datobro/ x I TYSKLAND x. I cirkelsegmentet under datobroen er et nr (fra 1 til 5). Stemplerne blev anvendt: (se note 4)

1	Brigadepostkontoret i Jever	o9 o6 47 - (o6 10 49)	(fig.18.side 35)
2	Garnisonspkt i Jever	o9 o6 47 - (o6 10 49)	(fig 7a, side 14)
3	" i Aurich	11 o6 47 - (10 10 49)	(fig.8)
4	" i Varel	? o6 47 - o9 o2 48	(fig 7b, side 14)
	i Oldenburg	o9 o2 48 - (o1 11 49)	
5	" i Wilhelmshaven	o1 o8 47 - (30 o5 49)	(fig 7c, side 14)

Anbefalede breve.

Der anvendtes blankoregisternumre til anbefalede breve. Udover det obligatoriske R var de i nederste felt t.h. påtrykt et sort nummer. Det blanke felt derover blev udfyldt med gummistemplet D.D. Brigade i Tyskl (+ nr). Stemplet var 26 mm langt og 3 mm højt. Kendes i sort .(fig. 9).

Pakkeregisternumre

fandtes (5). De var foroven påtrykt et nummer. Derunder: Den danske Brigade i Tyskland.

På anbefalede pakker anvendtes røde registernumre med et påtrykt V th. Tv. for det var en lodret streg (sort). I feltet th. var foroven et nummer. Derunder blev med ovennævnte gummistempel stemplet: D.D. Brigade i Tyskl. (+nr).

Giro:

Soldaterne kunne sende penge hjem via brigadens girokonto (fig.12,side 21).

Foruden den påtrykte tekst blev modtagerdelen forsynet med et stempel, der angav afsenderens militære afdeling. Hans navn blev også tilføjet.

Intern brigadepost.

Under større øvelser blev posten til de deltagende afdelinger omdirigeret til øvelsesområdet og fremsendt med brigadens postbiler. Man kan således finde indgående post med påtegning "Harzen" el. "Langeoog", hvorder i sommermånederne var oprettet et feriested for brigaden.

Privat post mellem garnisonerne synes at være blevet befordret portofrit. Der kendes et par breve til en soldat, som begge er afstemplet med brigadeposstempel. På begge breve er frimærkerne tydeligvis fjernet før afstemplingen. Dette kan betyde, at afsenderen har fået at vide, at brevene ville blive befordret portofrit, og at han derfor har villet spare portoen.

Brevene er ikke blevet sat i strafporto ved udleveringen. (6) (fig. 19, s35).

Fig. 8 (th) og 9

TELEGRAFTROPPERNES ORDONNANSTJENESTE. (TGOT).

Ved siden af det almindelige brigadepostvæsen opretholdt brigadens TGOT en kurérservice for tjenestebreve (og muligvis andre forsendelser).

TGOT samarbejdede med den tilsvarende britiske SIGNAL DISPATCH SERVICE, og var udrustet med samme type stempler som denne. De stempler, der blev anvendt af den danske enhed, må formodes at være af britisk oprindelse.

Stempler.

TGOT havde mindst 1 stempel - mulig= vis 2 el. flere - i brug med teksten: ARMY/ bro med kodebetegnelse, dato (fx. 10.VII. 48.——/SIGNALS. Deres

mål:	kode:
34 / 20½ / 12¼ mm	JE
34 / 21½ / 13½ mm	DA

Skrift: ARMY i antiqua; SIGNALS i lapidar. Stemplerne er med gitter.

Denne type stempler anvendes af den britiske Signal Dispatch Service på tjeneste-meddelelser, der ikke er tilstrækkelig vigtige til at blive sendt pr. telegraf, men som alligevel kræver en hurtigere ekspedition end den de almindelige feltpostkontorer kan yde. Forsendelserne skal almindeligvis være påtegnet af en officer. (7)

Brevmaterialet.

De ovennævnte stempler kendes på et brev fra Kasernekommandantskabet i Wilhelmshafen til Ringsted kaserne. På dets bagside er foruden afsenderstempel de to ARMY SIGNALS stempler, begge med datoen 9.X.48. I det ene stempel er anvendt koden JE, i det andet DA. JE står utvivlsomt for JEVER, hvor telegrafdetachementet lå. Om DA er kodebetegnelsen for W'hafen er problematisk. Visse omstændigheder omkring brevet synes at antyde, at DA kan have været koden for en (overordnet ?) instans inden for TGOT. DA kan da tolkes som DANMARK. Da brevets rute fra W'hafen til Jever ikke kendes, kan DA-koden imidlertid ikke uden videre tilskrives en dansk afdeling. (7a). (fig.10)

Brevets videre forsendelse har tilsyneladende voldt vanskeligheder. Det er på forsiden påtegnet: "Skal frankeres af (eller "og"). Resten af påtegningen er dækket af en klæbestrimmel, der ydermere viser, at brevet senere har været udsat for manipulation (måske i filatelistisk øjemed ?). Klæbestrimlen er nemlig forsynet med et stempel: (krone) DET DANSKE KOMMANDO/ I TYSKLAND/ kommandointendanten. Denne enhed eksisterede næppe i 1948.

Brevet er blevet frankeret og er afstemplet med brigadepostkontorets stp (nr. 1) den 12.10.48.

Fig.10

Brigadepost via andre postkontorer.

Fra den danske brigade kendes enkelte forsendelser til Danmark sendt via engelske og amerikanske feltpostkontorer i Tyskland. Sådanne breve kan stamme fra tjeneste- eller orlovsrejser til et allieret orlovscenter. Man må dog nok formode, at der ofte vil være samlerinteresser bag sådanne breve. Valutatildelingerne var så knappe, at der næppe har været mange, der har følt sig fristet til at sende flere breve end nødvendigt via andre postkontorer end de danske.

Et af de nedenfor omtalte breve bærer iøvrigt præg af, at det/de oprindelige frimærke/r har været fjernet før det er blevet frankeret med amerikanske mærker.

Afstemplinger:

FIELD POST OFFICE 308 NOV 49
engelsk feltpkt. i K i e l (el. Hamburg)

U.S.ARMY POSTAL SERVICE 751 NOV ??
amerikansk feltpkt i Bremen.
(Stp. mangler årstal; det skal være 1947 el. 1948).(fig.11).

Fig 11

Afslutningen:

Den 6. oktober 1949 blev brigaden ophævet. Forinden var mandskabsstyrken blevet reduceret til 2.000 mand. Det havde medført, at kaserner var blevet rømmet i løbet af 1949.(se note 4). Den ny styrke, der var på 1.000 mand, skulle overføres til Itzehoe i Holstein. Det skete i løbet af de flg. måneder. En mindre afviklingsafdeling forblev i Jever, og først den 14.april 1950 blev flaget strøget her. Posten til afviklingsenheden skulle adresseres til: "Den danske brigade i Tysklands afvikling", og må formodes at være blevet fremsendt til enheden via Kommandoets postkontor. (8).

Fra Konto Nr. **529**
Navn og Adresse:
Den danske Brigade
i Tyskland,
København K.
8' Bataillon 4' Kom.[illegible]

90 Kr. 00 Ø.
Meddelelser til Betalingsmodtageren. *)

Lg. /47

Til Postvæsenets Stempel.

*) Kuponens Bagside kan ogsaa benyttes.

fig.12 (tekst side 19)

Postvognens mandskab gik i Tivoli – tyskerne rendte med postsækkene

Mandskabet paa brigadens postvogn, en underkorporal og to menige, gjorde sig forleden aften skyldig i tjenesteforsømmelse af saa alvorlig karakter, at det vil faa meget strenge straffe til følge. Forseelsen eller forseelserne, maa man sige — medførte, at nogle tyskere paa vejen mellem Bremen og Oldenborg kunne trække to postsække ud af postvognen, aabne den ene og rive nogle breve i stykker.

Det var ganske vist ikke meget. Men naar straffen skal udmaales, vil der blive taget nok saa meget hensyn til, at soldaterne 1) forlod deres vogn med det betroede gods og deres vaaben ubevogtet, at de 2) overtraadte fraterniseringsbestemmelserne, endda under tjeneste, og at de 3) ved hjemkomsten afgav en rivende falsk rapport.

Den dramatiske, men falske forklaring

Mandag morgen mødte den paagældende underkorporal op med en rapport, der sammen med hans mundtlige forklaring gav et dramatisk billede af nogle bevægede natlige begivenheder paa vejen udenfor Oldenborg. De var kommet kørende fra Bremen, forklarede underkorporalen, da vognen pludselig 7—8 kilometer udenfor Oldenborg fik motorskade, og ikke kunne køre længere. Mens de to af dem gik efter hjælp, blev den tredje tilbage som vagt.

I løbet af ganske kort tid samlede der sig imidlertid flere hundrede tyskere omkring den enlige vagt, og de indtog en meget truende holdning. Til sidste trængte mængden ham, og flere sprang op i vognen, hvorfra de hev postsækkene ud til de øvrige, som øvede hærværk imod dem, alt imens den ensomme vagt tappert forsvarede sig med maskinpistolkolben...

Underkorporalens forklaring var meget detailleret, men der var forskellige omstændigheder, der gjorde, at man ret hurtigt mistede tilliden til dens rigtighed i brigadestaben. Kriminalpolitiet blev sat paa sagen, og den dygtige kriminalbetjent Børge Jensen dannede sig meget hurtigt et billede af, hvad der i virkeligheden var sket.

Forlod vognen og gik i Tivoli!

Paa det sted, hvor underkorporalen i sin rapport foregav, at motoren var gaaet i stykker, var der blot sket det, at postvognens besætning havde faaet øje paa et / tysk „Tivoli", og postfolkene fik lyst til at staa af og deltage i de glæder, man kan finde i et saadant „Tivoli" med diverse spil og forlystelser.

De standsede altsaa vognen og gik paa sjov. Tre postsække og en maskinpistol laa tilbage i den ubevogtede truck.... Da der var gaaet en halv snes minutter med spil og munterhed, har den ene af de menige nok faaet lidt samvittighed. Han gik i hvert fald tilbage for at kigge til vognen — og han saa da, at der sad en tysker ved rattet og pillede ved instrumentbrættet.

Der kom til at mangle et par postsække

Han gik tilbage til underkorporalen og sagde, at „der vistnok var noget i vejen med vognen!" Derefter gik de allesammen hen til truck'en og kørte bort for næsen af en mængde tyskere, der havde samlet sig omkring den. Den ene af de menige havde faaet plads bagi, hvor to af de tre postsække var væk..

Han bankede underkorporalen op og raabte til ham: „Der mangler vist et par postsække!"

De raske postfolk vendte vognen og kørte tilbage, og paa det sted, hvor optrinet havde udspillet sig, fandt de den ene postsæk i grøften. Efter at de havde alarmeret MP og tysk politi, blev den anden sæk fundet en halv kilometer længere fremme ad vejen. Den ene sæk var ubeskadiget, men den anden var brudt op og nogle breve var ødelagt, andre fjernet.

Der er dog ikke forsvundet nogen pakker eller anbefalede breve.

Det danske kommando i Tyskland

Den 7. okt. 1949 overtog oberst Bjerregaard ved en parade i Jever den enhed, han i den kommende tid skulle have kommandoen over. Enheden, "Det danske kommando i Tyskland", afløste "Den danske brigade i Tyskland" og var på ca. 1.ooo mand. Den var fortsat stationeret i Jever i det tidl. brigadeområde.

I nov. 49 afgik et forkommando til den gamle danske garnisonsby, Itzehoe i Holstein, for at overtage kasernen der efter den norske Tysklandsbrigade. De øvrige afdelinger overførtes hertil i løbet af december og januar.

Den 24. januar 1950 var Kommandoet endeligt etableret i Itzehoe, som blev dets garnisonsby indtil det blev opløst i 1958.

I 1951 blev styrken forstærket med et ingeniørkompagni. Senere fulgte et stabskompagni.

Brigaden og Kommandoet var oprindelig sendt til Tyskland som besættelsesstyrker, men opgaven ændredes med årene. I januar 1951 indgik enheden i den stående NATO-styrke i det nordtyske område, ALLIED LAND FORCES SCHLESWIG-HOLSTEIN, (ALF S-H), der var underlagt general Eisenhowers kommando. Chefen for den norske Tysklandsbrigade fik kommandoen over ALF S-H. Efter den norske brigades tilbagetrækning i 1953 overgik denne kommandopost til chefen for "Det danske Kommando".

ALF S-H havde hovedkvarter i Rendsborg, hvor et mindre detachement af Kommandoet blev stationeret.

I 1952 blev Vest-Tyskland en suveræn stat og kort tid efter tilsluttet NATO. Dermed var kommandoets besættelsesopgaver definitivt bortfaldet.

Kommandoet afholdt en lang række øvelser under opholdet i Tyskland. Egne øvelser blev holdt i P u t l o s (ved Oldenburg i Holstein) og S e n n e l a g e r (ved Paderborn). Panservåbenet trænede ved H o h n e, ingeniørerne som sædvanligt ved H a m e l n. Også det tidligere norske øvelsesterræn på D u v e n s t e d t e r M o o r, en mils vej fra Rendsborg, blev benyttet. Luftmålskydninger fandt en overgang sted ved T o d e n d o r f.

Øvelsesmæssigt samarbejdede kommandoet med den norske Tysklandsbrigade og de britiske styrker i området. (Se skemaet over fællesøvelserne side 32). Efter den norske brigades hjemsendelse gennemførtes øvelserne i samarbejde med britiske enheder, fx. panserregimentet i Neumünster. I den store manovre "GRAND REPULSE" 1953 deltog man sammen med bri-

Det danske kommando i Tyskland

Fig.13

Fig.14

tiske, canadiske og hollandske enheder.

Senere kom samarbejdet med tyske enheder med ind i billedet, og en større britisk- dansk - tysk fællesøvelse under kodenavnet "HOUSE WARMING" løb af stablen i dec. 1957. Mange af de store øvelser fandt sted omkring Kielerkanalen, men stort set kan man sige, at hele Slesvig - Holstein var Kommandoets naturlige øvelsesområde.

Foruden disse øvelser deltog Kommandoet også i større NATO-manøvrer i Danmark.(1).

POSTTJENESTEN.

Kommandoets postkontor blev oprettet i oktober 1949. Den 23 s.md. blev (så vidt man ved) dets dagstempel/dagstempler taget i brug. Da Kommandoets overflytning til Itzehoe først begyndte i november, må postkontoret have fungeret et stykke tid i Jever. Senest den 24. januar må postkontoret være overflyttet til Itzehoe.

Postkontoret var bemandet med 4 mand, 1 sergeant og 3 medhjælpere. Postkasser fandtes på kaserneområdet og ved soldaterhjemmet.

Kontoret afsendte og modtog post fra Danmark på alle hverdage. Posten afgik fra Kommandoet ved 13-tiden, og blev i en folkevognsbus, der også medtog passagerer, kørt til Hamburg Hovedbanegaard, hvor den afgik med Nordexpressen til Danmark om eftermiddagen. Omkring kl. 20 kom posten fra Danmark, og postbilen returnede til kasernen, hvortil den ankom ved 21-tiden.

Udvekslingen blev i marts 1957 flyttet til Neumünster, hvortil posten kom med Tog 13 fra Danmark og blev afsendt med Hamburg-Skandinaviensexpressen ved 16-tiden. Den indgående post kom ved 14-tiden, hvilket betød, at brevene kunne afhentes på postkontoret samme dag. Bestemmelserne for postudvekslingen med Danmark var de samme som i Brigadens tid.

Der kendes et par "uofficielle statistikker" over postmængden til og fra Kommandoet. Den første er fra juni 1953. Den nævner, at der afgår ca.600 breve om dagen og modtages ca.570. I nov. 56 afgik der fortsat ca. 600 breve om dagen, men blev modtaget ca.800. På årsbasis giver det ca.217.000 breve fra kommandoet, hvilket bliver ca.1.850.000 breve i perioden okt 49 - juni 58.

Pakkeposten var klar til uddeling onsdag og fredag. Den synes at have været ret betragtelig. I juni 1953 konstaterede man dog en nedgang fra 3150

til 2300 i løbet af to måneder.

Kommandoets postkontor blev nedlagt den 30 juni 58. Et mindre afviklingshold arbejdede i Itzehoe til midt i juli og benyttede i den resterende tid det tyske postvæsen. (2).

Fig. 15

STEMPLER.

Ved kommandoet fandtes tre dagstempler af type IV d med teksten:
DET DANSKE KOMMANDO/ (datobro)
x I TYSKLAND x.

Stemplerne adskiller sig ganske lidt fra hverandre. To af dem var med et romertal, henhv. I og II, foran og efter dato-tidsangivelsen. Det almindeligst forekommende stempel har kun dato og tid i broen (fig. 14 og 15).

ANVENDELSE OG LOKALISERING.

a)	u/ romertal	Jever	23 10 49	-
		Itzehoe	-	30 06 58
b)	I - I	Jever ?	(23 10 49)	-
		Itzehoe, og endv. anvendt ved forlægninger til Putlos og Sennelager, ved manøvrer og øvelser. Også på filatelistisk og anden post fra Itzehoe.	-	- 30 06 58
c)	II - II	Jever ?	(23 10 49)	- -
		Itzehoe, reservestempel. Også anvendt ved større øvelser, når der oprettedes feltpostfilial uden for kasernen.	-	- 30 06 58

Det vides ikke om alle tre stempler er leveret samtidigt. Ejheller om de alle er taget i brug den 23 okt 49. Det må derimod formodes, at stempel a) har været anvendt i Jever, samt at et eller flere af Brigadens stempler kan have været anvendt af Kommandoets pkt.indtil de nye stempler blev leverede. (se fig. 7a, s.14)

Andre stempler og registernumre.

I den første tid anvendte kommandoet blankoregisternumre til anbefalede breve - dog med påtrykt nummer (i sort) i nederste felt. Det tomme felt blev udfyldt med et et-liniet gummistempel: Det danske kommando i Tyskland, der var 70 mm langt og 3 mm højt. Farve: blåsort.(fig. 13, side 25).

I efteråret 1952 fik man egne registernumre til anb. breve. De var i den sædvanlige danske udførsel med rødt tryk i øverste felt: DET DANSKE KOMMANDO/ I TYSKLAND.

Nummeret i nederste felt var fortsat trykt i sort. Denne type blev anvendt til postkontoret lukkede i 1958.

Pakkeregisternumre.

Disse var af den sædvanlige danske type på hvidt papir. T.v. var et nummer i sort tryk. T.h. herfor i rødt tryk: Det danske kommando/ i Tyskland. (fig. 20, side 36).

Kontorstempler.

Det ovenfor omtalte stempel, der anvendtes på registernumre, kendes også anvendt som afsenderstempel. Endv. har postkontoret haft mindst to forskellige kontorstempler:

DANSKE KOMMANDO/ I TYSKLAND/ POSTKONTORET, (fig 16) og (fig.17) DET DANSKE KOMMANDO/ POSTKONTORET. Det første stempel er anvendt som afsenderstempel på "officielt"prægede forsendelser og som kvitteringsstempel for anbefalede forsendelser. Andre stempler kendes også, men deres nærmere brug står hen i det uvisse. Antagelig er der tale om kontorstempler fra en eller flere afdelinger.

Forsendelser via andre postkontorer.

I Kommondokuréren 1953 omtales det, at breve fra soldaterne til den tyske civilbefolkning skal sendes via Kommandoets postkontor. Om dette har kunnet gennemføres må vel anses for tvivlsomt. Begundelsen for påbuddet kendes ikke, men antagelig har almindelige økonomiske og valutariske hensyn spillet ind.

Fra Kommandoet kendes tjenestebreve til tyske myndigheder sendt via det tyske postvæsen med tysk frankatur. Som nævnt anvendte kommandoets afviklingshold også det tyske postvæsen efter 1. juli 58.

Fra kommandoet kendes endvidere breve til tyske myndigheder sendt via det engelske feltpostkontor i Hamburg, FPO 340. De er naturligvis med engelsk frankering. Kommandoets soldater kunne også sende breve til England via den engelske feltpost. Sådanne breve kunne frankeres efter de reducerede engelske militær portotakster.(3).

Endvidere kendes et brev, som er sendt af en af Kommandoets soldater til Danmark med engelsk udenrigsporto. Det er stemplet af FPO 340 i juli 1955.

Lige under mærkerne er yderligere et violet rammestempel med teksten A.P.O. (24 x 9 mm).

DANSKE KOMMANDO
I TYSKLAND
POSTKONTORET

DET DANSKE KOMMANDO
POSTKONTORET

Fig. 16-17

Fig. 17A.

TGOT - Signalkontoret (SKT).

TGOT anvendte de fra Brigaden kendte stempler med teksten: ARMY/(datobro: m. kode og dat (fx REN--- 5.x.53))/ SIGNALS, efter de samme retningslinier som Brigaden.

De træffes også på private breve, der er omdirigerede fra Itzehoe til detachementet i Rendsborg. (fig. 21. s.36).

Fra kommandoet kendes to stempler anvendt:

mål	kode:	farve:
34/ 21/ 12½ mm	ITZ (=ITZEHÖE)	sort
34/ 20½/ 12½ mm	REN (=RENDSBORG)	violet

Om disse stempler har noget at gøre med de ARMY SIGNALS stempler, der anvendtes under manøvren HAMMER STROKE på Sjælland i efteråret 1956 vides ikke.

De sjællandske stemplers mål svarer til henhv. JEVER og RENDSBURG stemplernes. (se note 7a til side 20).

Efter hvad velinformeret kilde har oplyst, fandtes der tre ARMY SIGNALS stempler ved Kommandoet. Et af disse skal i dag befinde sig på private hænder. Dette stempels mål er identiske med det ovenfor beskrevne ITZEHOE stempels.(4). (fig. 17 A, side 27).

Den norske brigade i Tyskland

Den norske brigade ankom til Tyskland i februar 1947. Den bestod af ca. 4000 mand omfattende en brigadekommando, tre infanteribtn. en opklaringseskadron, feltartilleri, et ingeniør- og et telegrafkomp., transport- og forsyningsenheder, en MP afdeling, værksteder, en depotafd. og et sanitetskompagni.

I årenes løb skete der flere ændringer i brigadens sammensætning bl.a blev en infanteribtn. sløjfet fra og med 1951.

Brigaden blev ledet af brigadekommandoen. Desuden oprettedes en særligt Tysklandskommando (TK) med en general som chef. Han varetog en del forbindelser til den britiske Rhinhær. En britisk forbindelsesstab var knyttet til brigaden.

Brigaden fik sin grunduddannelse i Norge og opholdt sig 6 md. i Tyskland. På grund af ændringer i tjenestetiden blev opholdet for visse brigader kortere.

Transporten til og fra Tyskland foregik med marinens skib KNM SVALBARD (det tidl. tyske TOGO). Som udskibningshavne anvendtes Hamburg, senere Flensborg og Kiel. Nogle afdelinger blev transporteret via Larvik-Frederikshavn og kørt gennem Jylland i busser.

Desuden eksisterede der en flyforbindelse til Oslo med fragt og post.

Brigadens første besættelsesområde lå i delstaten Nieder-Sachsen i Harzenområdet, hvor terrænet i visse henseender kunne minde om den norske natur. Opholdet her varede fra febr. 47 til sept. 48. Brigadens område begrænsedes i vest af Weserfloden. Mod øst strakte det sig til omkring Northeim/Hann. I N o r t h e i m havde brigaden sit hovedkvarter. Ved årsskiftet 1947/48 blev brigadens ansvarsområde udvidet mod ost og omfattede nu ca. 300 km af zonegrænsen mod øst. Mod nord horte byen Braunschweig til dens område.

I sept. 1948 flyttede man til Slesvig-Holstein. Hele Sydslesvig og området syd for Kielerkanalen, dog med undtagelse af Kiel, blev underlagt brigaden. Syd og sydøst for den lå en engelsk styrke.

Ved overflytningen til Slesvig-Holstein blev det pålagt styrken at holde sig neutral i det dansk-tyske spørgsmål, der på dette tidspunkt var politisk sprængstof.

TYSKLANDSBRIGADENS
OKKUPASJONSOMRÅDER,
VIKTIGSTE
GARNISONSBYER •
OG
ØVINGSFELTER ◦
DANMARK
Sylt
FLENSBURG
Schleswig
Husum
Rendsburg
Kiel-kanalen
KIEL
Putlos
Schleswig-Holstein
Kieler
Neumünster
Itzehoe
HAMBURG
Elben
SONE
1948–1953
1947–1948
BREMEN
Soltau
Munster Lager
Hohne
Weser
NEDERLAND
HANNOVER
BRITISK
OKKUPASJONSSONE
BRAUNSCHWEIG
Hameln
Oerlinghausen
Sennelager
Lopshorn
Gandersheim
Seesen
Goslar
Holzminden
Brocken
*1142 m
Höxter
Einbeck
Harz
Northeim
Braunlage
St Andreasberg
Göttingen
Brilon
Rhinen
KÖLN
AMERIKANSK
OKKUPASJONSSONE
Vogelsang
FRANSK
OKKUPASJONSSONE
SOVJETISK OKKUPASJONS-

Brigadekommandoen fik kvarter i Slesvig by. Afdelingerne blev forlagt til en række byer i området, Flensborg (Mørvig kasernen), Husum, Itzehoe, Rendsborg m.v. I Flensborg og Slesvig lå der desuden engelske enheder. I Slesvig endog polske soldater fra general Anders arme. (Se tabellen side 32.).

Brigadens opgave var i de første år at virke som besættelsesmagt og om nødvendigt medvirke til at opretholde ro og orden. Ligesom for det danske kommandos vedkommende skiftede opgaven karakter med de ændrede politiske forhold i Tyskland i begyndelsen af 50ne. Brigaden indgik nu som et led i NATOS forsvar af det nordtyske område og blev 1. april 1951 stillet under den allierede øverstkommanderende i Europa.

Chefen for det norske Tysklandskommando blev tildelt NATO-kommandoen i Slesvig-Holstein. Det danske kommando i Tyskland og den engelske panserstyrke i Neumünster blev underlagt hans kommando. Posten gik som tidl. omtalt i 53 over til Det danske Kommando. (se s.24).

Under opholdet i Tyskland blev mandskabet videreuddannet i nogenlunde de samme lejre og på de samme øvelsespladser som Den danske brigade.

Derudover foretog nordmændene nogle artilleriskydninger på S i l d.

Vinteruddannelse fik soldaterne gennem kortere ophold i Brunslose og St. Andreasberg i Harzenområdet.

Desuden afholdtes større norsk-danske og/eller britiske fællesmanøvrer.

Rotationen foregik oprindelig i februar og august efter 6 md tjenestetid. Senere blev den rykket og fandt sted i april og oktober.

De norske brigader blev benævnt BRIG 471, 472, 481 osv. dvs. efter årstal og brigadens nr. inden for året. Sidste brigade var BRIG 52.

I april 53 returnerede brigaden efter en afskedsparade på Slesvig flyveplads til Norge. (1).

Oversigt over norske brigademanøvrer i Tyskland. (2)

Brig.	Navn:	Tid:	Sted:	Modstander:
471	"Hedmark"	18 - 26 juli 47	Lopshorn - Harzen	dansk
472	"Oppland"	07 - 19 nov. 47	Harzen	dansk
481	"Romsdal"	18 - 26 juli 48	Lopshorn - åsen øst f. Weser	dansk
482	"Danø"	10 - 15 dec. 48	Lüneburger Heide	dansk - britisk
491	"Vestland"	23 - 28 juli 49	" "	dansk - britisk
492	"Finnmark"	09 - 15 jan. 50	" "	dansk - britisk
501	"Nordic"	25 - 29 juli 50	" "	britisk
502	"Nordland"	05 - 11 dec. 50	" "	dansk - britisk
511	"Skandia I"	15 - 21 juli 51	Sennelager	britisk
512	"Skandia II"	05 - 12 mar. 52	Slesvig-Holstein	britisk
521	"Skandia III/ Main Brace"	18 - 23 sep. 52	" "	britisk
522	"VIKING II"	17 - 21 mar. 52	" "	britisk

Disponering

Avdeling	Mars 1947	August 1948	September 1948	Mars 1950	Juli 1951	April 1953
Tysklandskommandoen	Oerlinghausen	Braunschweig	Neumünster	Rendsburg	Rendsburg	Rendsburg
	Brig 471:	*Brig 482:*	*Brig 482:*	*Brig 501:*	*Brig 511:*	*Brig 522:*
Brigadekommandoen	Northeim	Goslar	Slesvig	Slesvig	Slesvig	Slesvig
1. bataljon	Seesen	Braunschweig	Flensburg	Flensburg	Rendsburg	Rendsburg
2. bataljon	Höxter	Goslar	Husum	Husum	Husum	Holtenau
3. bataljon	Einbeck	Göttingen	Itzehoe	Slesvig	–	–
Oppklaringseskadronen/ski/sykkeleskadronen	Northeim	Gandersheim	Rendsburg	Neumünster	Holtenau	–
Feltartilleribataljonen	Holzminden	Holzminden	Flensburg	Flensburg	Flensburg	Flensburg
Panservernbatteriet	–	–	–	–	Flensburg	–
Luftvernbatteriet	–	–	–	–	–	Husum
Ingeniørkompaniet	Holzminden	Holzminden	Neumünster	Rendsburg	Rendsburg	Rendsburg
Sambandskompaniet	Northeim	Goslar	Slesvig	Slesvig	Slesvig	Slesvig
Transport- og forsyningskompaniet	Northeim	Northeim	Rendsburg	Rendsburg	Slesvig	Slesvig
MP-kompaniet/MP-troppen ..	Northeim	Goslar	Slesvig	Slesvig	Slesvig	Slesvig
Feltdepotet/Feltmagasinet ..	Südheim	Goslar	Slesvig	Slesvig	Slesvig	Kropp
Brigadeverkstedet	Göttingen	Goslar	Neumünster	Slesvig	Slesvig	Slesvig
Sanitetskompaniet/Sanitetsgruppen	Northeim	Northeim	Rendsburg	Rendsburg	Slesvig	Slesvig
Feltsykehuset	–	Goslar	Slesvig	Slesvig	–	–
Merknad	Etablering i Harz	Flytning fra Harz	Etablering i Slesvig-Holstein			Avslutning

NORSK FELTPOSTKONTOR TYSKLAND - OSLO.

Til betjening af brigadens mandskab blev der oprettet et feltpostkontor i Tyskland kaldet: Norsk Feltpostkontor Tyskland-Oslo. Det var bemandet med en feltpostmester (af kaptajnsrang), en souschef (fænrik el. løjtnant), 3 assistenter og en chauffør.

Da den norske brigade var spredt over et ret stort område, blev der oprettet en række underpostkontorer (nærmest en slags brevindleveringssteder) - et ved hver forlægning. De blev bestyret af menige.

Postmandskabet var i reglen udvalgt blandt værnepligtigt personale fra postvæsenet.

Postforbindelsen:

Det norske feltpostkontor i Tyskland åbnede den 11 februar 1947.(3).

Der kunne sendes almindelige og anbefalede breve til og fra brigaden. Posten blev befordret til norsk indenrigsporto (dvs. oprindelig 25 øre sen. 30 øre for et alm. brev indtil 20 g) og myndigheder, der havde ret til at anvende tjenestemærker, kunne benytte disse. Aviser kunne sendes i postabonnement.

Brevposten blev samlet i brevafdelingen Utl. i Oslo, og sendt med bureauet Oslo - Kronsjö (Kronsjö er no.- sv. grænsestation), hvorfra den gik videre med tog gennem Danmark og Tyskland.

Desuden blev der sendt post med et forsyningsfly, der oprindelig afgik en gang om ugen fra Gardermoen flyveplads. Flyafgangene blev ret snart udvidet til to om ugen.

Fra 1. april 1947 kunne der også sendes breve til brigaden via England. De gik med luftpost til London og derfra over i det britiske feltpostsystem. Der skulle betales udenrigsporto for breve, der blev sendt ad denne rute, og adressaten skulle angives med navn, nr osv.
Norwegian Independent Brigade Group.
5. Division. B.A.O.R.
via England.

Pakkepostforbindelsen blev først åbnet ca. 3 uger senere, nemlig d. 3. marts. Der kunne sendes almindelige pakker indtil 3 kg til norsk indenrigstakst, men pakkerne skulle ledsages af udenrigsk adressekort, og man krævede export- eller importtilladelse, toldpapirer og -eftersyn. Gavepakker indtil en værdi af 30 kr. og pakker med brugt tøj, boger, småkager og lign. var dog fritaget for export- og importlicensen.

Særpakker fra Norge blev ved den dansk-tyske grænse overtaget af det engelske feltpostvæsen, som lagde dem i sække til brigaden. Det norske postvæsen fralagde sig ethvert ansvar for sådanne pakker.(4).

Problemer: Chefen for brig 471, oberst A. Hauge, skriver i sin eksercerrapport fra september 1947 om posttjenesten, at afdelingerne anser posttjenesten som et meget betydningsfuldt led i velfærdsarbejdet og for at være så vigtigt for soldaternes trivsel at ingen anstrengelse eller udgift burde skys når det gjaldt om at lave en god postservice."

Det er ingen hemmelighed, at der i denne sag var temmelig stor afstand mellem det ideelle og virkeligheden. Forholdene synes at have været værst under brigade 471. I den nævnte rapport hedder det videre: "Posttjenesten har været stærkt kritiseret, og når det gælder tjenesten i de første måneder er det helt berettiget." "Det går som en rød tråd gennem afdelingernes eksercerrapporter, at posttjenesten... har været lidt af en skuffelse. Posttjenesten blev efterhånden bedre, men ingen afdeling har kunnet karakterisere den som tilfredsstillende."

Årsagerne hertil var flere. Oberst Hauge påpeger, at feltpostpersonalet ikke kan kritiseres; men at det selvfølgelig ikke fremmede postgangen, hvis brevene blot var adresseret til "hr soldat Olsen, Northeim."

Hovedårsagen lå efter oberstens mening allerede på planlægningsstadiet. Man havde dengang valget mellem at benytte en etableret (og gennemprøvet) allieret feltposttjeneste i Tyskland eller etablere en norsk posttjeneste. Man valgte "egen posttjeneste for enhver pris... uanset effektiviteten."

Resultatet var, at postfolkene ikke selv vidste, hvordan posttjenesten var tænkt ordnet i detaljer.(5).

Man kommer vel heller ikke uden om, at andre norske myndigheder havde et vist medansvar. Pakkepostsystemet var - selv når datidens restriktioner tages i betragtning - efter alle bureaukratiets regler. Var man ikke kendt med at udfylde et udenrigsk adressekort, toldpapirer osv. ville man blive det, hvis Ola i Tyskland skulle have sendt et par småkager og en varm trøje.

Postgangen blev bedre. Brig 472 begyndte at sende posten i bil fra Goslar til Padborg tre gange om ugen og havde flyforbindelse med Oslo to gange, således at feltpostkontoret modtog og afsendte post fem af ugens dage. Brig 481 konkluderede i sin rapport, at posttjenesten havde været "så bra som gjørlig"(6). Flyforbindelsen var dog noget uregelmæssig og blev på forslag af feltpostmesteren i Brig 482 opgivet i retningen Norge-Tyskland, så al posten blev sendt gennem Danmark (7).

Feltpostkontoret lå i denne periode i Rendsborg. Posten blev sendt med bil til Padborg, hvor den skulle med et bestemt tog. Men den hverken ankom eller blev sendt med den aftalte forbindelse. Først en henvendelse til Generaldirektoratet for Post- og Telegrafvæsenet i København rettede på forholdet, og feltpostmesteren kunne skrive i sin eksercerrapport: "Siden 7/1 49 er postsambandet så godt som det overhovedet kan blive."

Den flg. tid viste, at postmesteren havde været lidt for optimistisk. Brig 511s rapport nævner, at "postgangen har været noget ujævn", men "stort set tilfredsstillende." Aviserne kom dog ofte flere dage forsinket. Brigaden foreslog derfor, at postkontoret blev flyttet til Flensborg, hvorved man ville spare kørsel og få en hurtigere postgang. Da posten til brigaden fortsat "ofte (kom) sent frem" sendte Brig 512 forsøgsvis nogle breve (med tysk frankering) gennem det tyske postvæsen til Norge. Det vi-

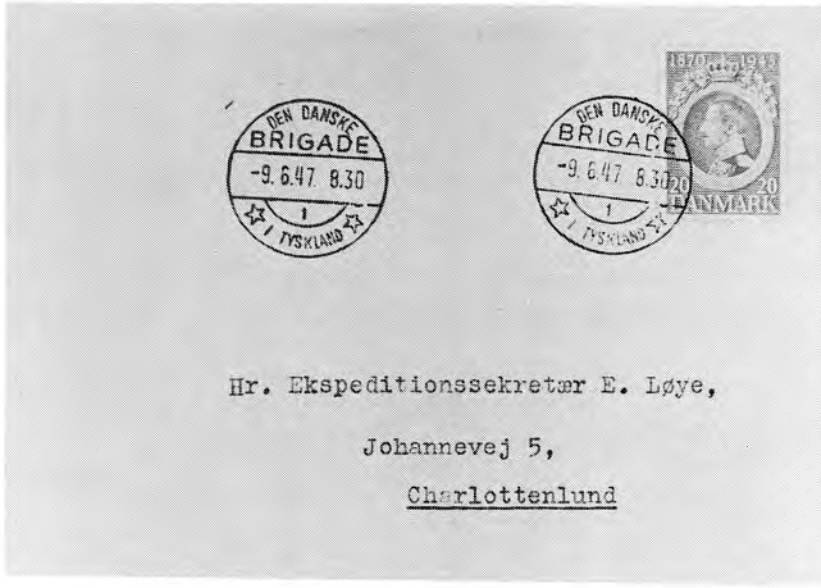

fig. 18 (fo) Førstedagsafstempling fra Brigaden.

fig. 19 (fn) Ufrankeret intern Brigadebrev. (s.19)

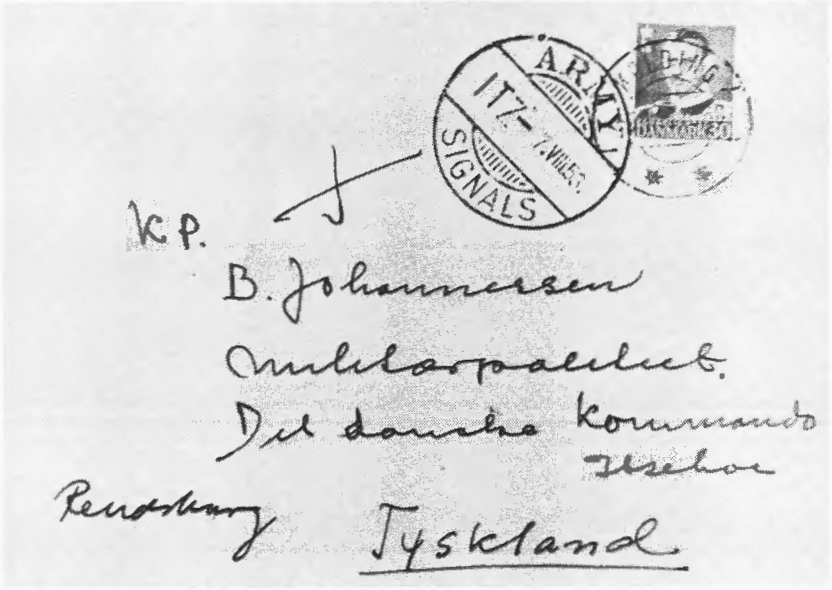

fig 20 (fo) Adressekort fra Det danske Kommando.

fig.21 (fn) Omadr. brev m. ARMY SIGNALS stp (s.28)

ste sig, at de kom hurtigere frem end feltpkt. post. Årsagerne mente man lå dels ved transporten fra Norge, dels ved distribueringen fra feltpostkontoret i Rendsborg. Den interne postdistribuering skete iøvrigt ved motorordonnanser.(8).

I brigade 521s tid blev feltpostkontoret endelig flyttet til Flensborg, og da posttjenesten ikke er omtalt i Brig 522s rapport, kan det måske tages som et udtryk for, at forholdene havde bedret sig ? --- Mens feltpostkontoret lå i Flensborg havde det iøvrigt udveksling 2 gange dagligt med det derværende britiske feltpostkontor. (9).

Brigadeledelsen havde fra første færd lagt vægt på at posttjenesten med Norge blev så god som mulig og havde ment, at hvis budgettet ikke slog til, måtte man for at opnå dette mål skære ned på andre velfærdsforanstaltninger.

I brigadens overvejelser om posttjenesten var også indgået tanker om en friportoordning for mandskabet efter alliéret forbillede. Brig 472 fremsatte konkret forslag om, at hver mand skulle have ret til et gratis brev pr. uge.

Forslaget blev dog aldrig realiseret.

Postmængden fra brigaden må have været ret betydelig. Det samlede frimærkesalg androg 370.ooo kr. Desværre kendes der ingen statistik over postens fordeling på henhv. alm. breve, rek. breve og pakker (10).

Selv om man må regne med, at der har været sendt et stort antal breve, er brugsbreve - for slet ikke at tale om rekommanderede breve - vanskelige at finde i dag.

Derimod findes der en del filatelistisk post - ofte frankeret som tryksag. (11)-

Feltpostmestre:

Feltpostmester	kaptajn	Arne Staburs vik	udnævnt	o4 o1 47 - 15 o8 51
souschef	fænrik	A.M. Holen		- o1 o5 48
"	løjtnant	E. Tveita		o1 o5 48 - 27 o4 53
fung. fp.mester	"	E. Tveita		15 o8 51 - 15 10 51
feltpostmester	kaptajn	Karl Fersted		15 10 51 - 27 o4 53

Lokaliseringer:

Northeim/ Hann.	11 o2 47 - o8 48
Rendsborg	o8 48 - 20 o8 52
Flensborg	21 o8 52 - 27 o4 53

Feltpostkontoret åbnede for tjeneste den 11 febr. 1947 og blev nedlagt fra arbejdstids ophør den 27 april 1953.

STEMPLER:

Feltpostkontoret havde to håndstempler samt en håndreven stemplingsmaskine af fabrikation K r a g.

Dagstempler:

NORSK FELTPOSTKONTOR TYSLAND - OSLO. To koncentriske cirkler med dato i inderste cirkel. F.n. en åben femtakket stjerne.

a. diam. 27/ 17½ mm. Afstand mellem N i Norge og sidste O i Oslo: 8 mm (fig. 22)

b. diam. 26½/ 16½ mm. Samme afstand: 9½ mm. (fig. 23).

Maskinstempel: kontinuerligt tryk. (fig 24).

Stempeltekst: datostp: TYSKLAND - OSLO/ dato m. tid/ 3 åbne stjerner.

Slogan: - NORSK - /FELTPOSTKONTOR

periode: i brug fra o6 10 47.

Fig. 22-24

Fig. 25

Fig. 25. Dansk feltpoststempel fra Tinglev (se teksten modstående side).

Tinglev feltpost 1960

I 1960 oprettede hæren i forbindelse med efterårsmanøvrerne to feltpostekspeditioner, en i Frederikssund (Feltpost Sjælland) d. 9 - 15 sept. og en i Tinglev (Feltpost Jylland) d. 15 - 24 sept. (1).

De i manøvrerne deltagende enheder blev tildelt feltpostnumre, der skulle anvendes i forbindelse med adresseringen (2).

I manøvren i Sønderjylland deltog tyske og danske enheder både nord og syd for grænsen. Den danske feltpost blev indsamlet fra og udbragt til enhederne pr. bil. Den blev stemplet i Danmark(3).

Der blev til feltposttjenesten modtaget almindelige brevforsendelser (breve, brevkort, brevpakker) og pakker indtil 1 kg. Brevforsendelserne skulle være frankeret efter landsportotakst. For pakkernes vedkommende blev portoen beregnet til udvekslingskontoret. Anbefalede breve og postopkrævningsforsendelser kunne ikke sendes (4).

Feltpostekspeditionerne var udrustet med dagstempler, der synes at have haft en del år på bagen, idet de er af en ældre type end de dagstempler, der normalt anvendes af det danske postvæsen.

Afgående forsendelser blev sidestemplet med Feltpoststemplet, mens frimærkerne blev annulleret af det civile udvekslingspostkontor, som feltpostekspeditionen var knyttet til.

Indgående post synes i vid udstrækning at være blevet ankomststemplet (på konvolutternes forside) af feltposteksp.

TINGLEV FELTPOSTEKSPEDITION 15 - 24 SP 60.

Feltpostekspeditionen i Tinglev var udrustet med mindst et dagstempel i brotype (type IIb) med indskriften: FELTPOST.
Datobroens tidsangivelse efterfulgtes af et "Ɛ" eller "F", fx. 1 - 7Ɛ
Stemplets mål var: 26½ / 14½ / 8 mm.
Afstanden mellem foden i F og T er 11 mm. "LT" står tæt sammen. (fig 25).

Der fandtes også et liniestp. med teksten: Feltpost - ca 32 mm langt mellem F og t's lodrette streger. Det er antagelig et kontorstempel. (fig. 26).

Det kendes anvendt som ankomststp. på indgående post - og kan muligvis forekomme i forbindelse med dagstemplet på filatelistisk post.

Feltpost

Fig. 26

NOTER:

Seepost Hoyerschleuse-Munkmarch.

1) ol o6 1854 åbnedes en "lille ikke-regnskabsførende postekspedition" i Keitum på Sild. Dermed var det officielle postvæsen etableret på øen

2) Artiklen er hentet fra Arge Schiffspost im Bund Deutscher Philatelisten e.V. og bringes her med forf. tilladelse.

Note til Højer skibspost.

3) Arnholtz, Danske Poststempler (1953) s. lol.

CIS- Bataljonerne 1920.

Litt: Troels Fink: Da Sønderjylland blev delt 1918-20, B. II (1920).
Fr.v Jessen: Håndbog i det slesvigske spørgsmåls historie.B. II (1938).
Slesvig delt, red af L.P. Christensen (2 opl),(1922).
Verrier, Ida: Poul Verrier og Norden (Kbh. 1946)- (Nogle af Verriers oplysninger om CIS tropperne er ikke helt præcise).
Schultz Danmarkshistorie B. VI (1943)

1) Fink, II, 11 ff., 163 f., 167, 185, 196, 198 f.
2) samme II, 164 f, 187, 197.
3) Jessen, Håndbog II s.293, Fink II, 181, 195.
4) Slesvig delt, s 272, Fink II, 175, 196, 197 f, 199. Verrier: 295, 299.
5) Schultz DH VI, 124, Jessen II s 329, Fink 197 f, 202 f.
Verrier, 299 f (Verrier nævner s. 300 tallet 2000 mand).
3o3.
Slesvig delt, 141, 274, 275, 278, 286
Oplysn. fra Mr. A.J. Brown, London.
6) Schultz DH VI, 170 f. - Jessen II, s. 456 f. - Slesvig delt, 291, 300
7) Oplysninger fra Mr A.J. Brown, London.

CIS står for" International kommission til overvågning af folkeafstemningen i Slesvig."

Den danske brigade.

Litt: Div. numre af Briagdekureren (BK) og Kommandokureren (KK)
Den Danske Brigade Det Danske Kommando i Tyskland 1947-1958 - udg.af Det Danske Kommando i Tyskland (1958) (cit.som: DDBDDK)

1) BK div. numre, især unum.udg.marts 1948 og o4 12 48.
2) Officielle Meddelelser fra Post- og Telegrafvæsenet (OM) nr 13 og 21,1947.
C.P. Gøbel: Oprettelsen af Brigadepostkontoret og dets virksomhed i Tyskland i Arbog for Post- og Telegrafvæsenet i Danmark 1948, s. 259-64.
BK, unumm.udg.marts 1948, og o5 o6 48.
3) Gøbel i ovn.arb.
BK o6 11 48; 19 o2 49.
4) Slutdatoerne bygger på listen givet af King-Farlow i Frimærkesamleren nr. 11, 1958. K-F. angiver førstedagen for nr 3 som 27 06 47; for nr 4 som 28. o4 47. K-Fs oplysninger stammer fra Postmuseet. Forf. har ikke kunnet verificere dette, da Postmuseet senere har oplyst, at det ikke har materiale vedr. Brigaden. Overfor K-Fs oplysninger står brigadepm. Gøbels samtidige beretning (skrevet juli 47), hvorefter de tre garnisonspkt åbnede den 9. juni 47.

Dette er heller ikke nøjagtigt, hvis det skal betyde, at man tog stemplerne i brug den dag. Forf. har et stp.nr.3 11 06 47. Af en notits (antagelig garnisonspostmesterens) fremgår det,at dette stempel blev benyttet første gang den 11. juni 47.

K-Fs datoer synes at være identiske med de datoer, da hovedstyrken indtog sine standpladser (den passerede grænsen den 25 o5 47 (KK ol o6 57)). Slutdatoerne svarer også nogenlunde til de datoer de enkelte garnisoner blev opgivet og til brigadens ophævelse o6 10 49. (se iøvr. KK ol o6 57). Ill. fig. 7a, side 14 viser et brigadestp nr 2 med dato: 22.1o.49 - Kommandoet fik iflg. Max Nørgaard: Danske Særstempler ... sit stempel/stempler den 23.10.49. Hvis den gengivne dato er rigtig må et el. flere brigadestp have været anvendt af Kommandoet efter o6.10.49. (Stp har ikke foreligget i original). Forf. har et filatelistisk brev med stp. nr 5 dateret 28 o9 49 - hvilket tyder på, at stemplerne har været anvendt i Jever - Nr 3-5 evt. kun til filatelist post.

Danske Brigade (forts)

4) Feltartilleriet kom iflg. BK nr. 1, 1947 til Wilhelmshaven med en fortrop den 1. aug om aftenen. Man kan vel næppe formode, at pkt. er begyndt at fungere på det tidspunkt. Sandsynligheden taler for at 2. aug må være førstedagen.

Førstedagsstemplinger fra brigaden: Da brigaden tog til Tyskland, var der typografstrejke i Danmark og næppe ret mange ud over OMs abonn. vidste, at der skulle oprettes et pkt. (OM taler iøvrigt kun om et pkt). Den første post fra Danmark ankom iflg. brigadepostmesteren først natten mellem den 9. og 10. juni - nærmere præciseret kl. o.45 - altså den 10 juni. - Alle tilsendte anmodninger om førstedagsstempel er altså kommet for sent til afstempling den 9.6. Man må derfor formode, at størstedelen af breve afstemplet den 9.6.47 er efterstemplede den 10 juni.

Postmængden: BK nr. 1, 1947 nævner, at ca 5.000 breve og pakker fordeles hver dag i garnisonerne.

5) Forf. har kun set et adressekort, hvor registernummeret er dækket af et V-reg. nr.

6) BK 22 05, 04 09, 18 09, alle 1948.

7) Oplyst af Mr. E. Jagger, England.

7a) Brev i forf. samling. Følgende Army SIGNALS stempler kendes anvendt af danske enheder:

(index - dato - mål):

a) HS-HQ 5 x 56 34/ 20½/ 12¼

b) JE 9 x 48 "/ " / "

c) ITZ 7 viii 53 34/ 21 / 12½

d) ITZ privateje 34/ 21 / 12½

e) REN i.vi.53 34/ 20½/ 12½

f) HQ-HS 5 x 56 34/ 20½/ 12½

g) DA 9 x 48 34/ 21½/ 13½

a) og f) anvendt af FELTPOST SJÆLLAND 1956. Der er ikke fundet bevis for, at Kommandoets TGOT deltog i denne manøvre. g) kan ikke entydigt henføres til en dansk afdeling.

8) OM 44, 1949, O.M. 4, 1950.

9) BK 12 06 48.

Det Danske Kommando:
Litt: se brigaden.

1) DDBDDK s 4f. KK især ol o6 57. Se endv. artiklen om den norske brigade.
Vesttyskland fik delvis suverænitet i 1952; blev helt suveræn i 1955 og samme år medlem af NATO.

2) M. Nørgaard, Danske Særstempler... Særlige Bestemmelser for Postforbindelsen til Udlandet (1951).

3) KK 18 04 53; 13 06 53; 16 03 57. KK antydede, at det dalende pakkeantal skyldtes de mange jyder ved kommandoet på det tidspunkt. De foretrak at transportere deres pakker selv.

En brevstatistik baseret på frimærkeregnskabet vil være unøjagtig, hvis man ikke kan udskille pakkeportoen. En del soldater menes at have fået frimærker hjemmefra.

O.M. 28, 1958. og brevmateriale.

H.E. Vesper: Die Post der Allierten Besatzungsmächte in Nachkriegsdeutschland i Philatelie und Postgeschichte nr 7, 1968, s. 80 f.

4) se note 7 a til Danske Brigade.

Den norske Brigade.

1) N. Borchgrevink: "Den norske Brigade i Tyskland 1947-53" (Oslo u.å), passim. Herfra er kort s. 30 og tabel s. 32 også hentet.

2) Borchgrevink anf.værk bilag 4.

3) Til det flg. Vesper, ovf. anf.værk, side 83.
J. Tiemar: Uber das Norweqische Feldpostkontor Tyskland-Oslo i Arge Nord. Staaten

A. Bye i Frimerkekontakt 1959.

4) Sirkulære fra Poststyret nr 7,11, 12, (1949); 5 (1952); 11(1953).- Norske Brigades eksercerrapport fra Brig 481.

Særpakker svarer til de danske "Forsigtig" pakker. De kan også være pakker der ønskes sendt lose.

5) Underbilag VII til Bilag A, Eksercerrapport fra Brig 471 (fotokopi stillet til forf. rådighed af Forsvarets Krigshistoriske avdeling, Oslo.)

Norske Brigade(fortsat).

6) Eksercerrapport Brig 472, 481.

7) do. Brig 482.

8) do Brig 482, 511, 512.
Tiemar i anf. arb.

9) Eksercerrapport Brig 521. Tiemar i anf arb. ---- Postgangen er ikke omtalt i eksercerrapporterne fra Brig 491, 492, 501, 502, 522 iflg. FK Avd. Oslo.

10) Eksercerrapport Brig 471, 472; Bye i Frimerkekontakt; Tiemar i anf arb.

11) Følgende efter Tiemar, Bye og Vesper i anf. arbejder.
Sirkulære fra Poststyret nr 11, 1953.

Feltpost Tinglev 1960.

1) OM 37, 1960
2) Brevmateriale.
3) Oplysninger fra en deltager.
4) OM 37, 1964.

Nogle forkortelser anvendt i tekst og noter.

anf.	anførte.
btn.	bataljon
d.	den
D.D.	(= Den Danske)
div.	diverse
el.	eller
endv.	endvidere
flg.	følgende
f.n.	for neden
f.o.	for oven
forf.	forfatter
henhv.	henholdsvis
htgd.	hertugdømme
m.	med
no.	norsk
pkt.	postkontor
R- dag	Rømningsdagen
stp	stempel
sv.	svensk
th.	til højre
tv.	til venstre
udg.	udgiveren
unumm.	unummereret
Utl.	(= Udlandet)

FRA KRIGSSKUEPLADSEN.

I krig og kærlighed gælder som bekendt alle kneb.
Om den i december 1948 forestående dansk-norske manøvre på Lüneburger Heide skrev B r i g a d e k u r e r e n den 4. dec. 48:
"Den norske efterretningstjeneste arbejder i disse dage under højtryk for at skaffe oplysninger om de kvanta "Aalborg" de danske tropper medbringer på øvelsen, da man frygter, at mange nordmænd vil "løbe over", hvis de kan forvente at blive stillet overfor denne væske i fangenskabet... eller lugte den gode danske mad".

PRISLISTE.

Forsendelser fra den danske & norske brigade, samt kommandoet findes i relativt stort tal. Forsendelser fra Feltpost Tinglev 1960 er heller ikke sjældne, men for de fleste af de nævnte kategorier gælder det, at det meget ofte er filatelistiske (provokerede)forsendelser, der udbydes.

Det kan undertiden være vanskeligt at skelne mellem brugsbreve og provokerede breve. Anvendelse af særmærker er i sig selv ikke noget kriterium, da soldaterne kunne få disse mærker sendt fra Danmark. Grove overfrankeringer og frankeringer med sæt og velgørenhedsmærker må i de fleste tilfælde formenes at være filatelistisk inspirerede.

De anførte priser er baseret på udgiverens kendskab til de priser, de omhandlede breve handles til mellem samlere og på auktioner, samt hans skøn over materialets omfang. Det må bemærkes, at efterspørgslen efter visse typer breve er større end det nuværende udbud. (en del breve må nok antages at befinde sig i kommodeskuffer med slojfer om). Materialet opnår derfor på auktioner undertiden priser, der er betinget af denne markedsmekanisme, og som næppe står i forhold til brevenes reelle sjældenhedsgrad.

Prisansættelsen er i danske kroner og er for pæne og rene breve med tydelige stempler.

1 række er for brugsbreve. 2 række for filatelistiske forsendelser og klip.
Et "L" betyder, at materialet er så sparsomt, at en pris ikke kan fastsættes.

Seepost Hoyerschleuse-Munkmarsch.

no. 1	150,-
no. 2	150,-
no. 3	125,-
no. 4	150,-
no. 5	150,-
u/nr.	175,-

Højer Paquebot-stp.

	400,-

CIS- feltpostforsendelser.

engelske	L
franske	L

Den danske brigade.

nr. 1	20,-	10,-
nr 2	30,-	15,-
nr 3	45,-	25,-
nr 4	60,-	25,-
nr 5	60,-	25,-
Rek, breve fra	125,-	60,-
Adr.kort fra	150,-	
ARMY SIGNALS "	L	

Det danske kommando.

u/ romertal	15,-	10,-
I-I	40,-	15,-
II-II	40,-	15,-
Rek.breve fra	100,-	45,-
Adressekort "	125,-	
ARMY SIGNALS:		
tjenestebreve	L	
omdirig. brev	50,-	

Feltpost Tinglev 1960.

Dagstp. udgående fors.	40,-	20,-
" indgående " .	30,-	10,-
Liniestempel	50,-	

Norske Brigade.

Håndstempel I a	60,-	30,-
I b	60,-	30,-
Maskinstempel	60,-	30,-
Rek breve	L	?